

بررسی رابطه‌ی بین خودنظمی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان

مرضیه رئیسی^۱، گلپزار تاجایی^۲، فرامرز فرهمند^۳، فخرالدین پریدار^۴

^۱ کارشناس آموزش ابتدایی، اداره‌ی آموزش و پرورش منطقه‌ی جناح، ایران، Sokoutbaran5443@gmail.com

^۲ کارشناس امور تربیتی، اداره‌ی آموزش و پرورش منطقه‌ی جناح، ایران، Sokoutbaran2019@gmail.com

^۳ کارشناس ارشد تحقیقات آموزشی، اداره‌ی آموزش و پرورش منطقه‌ی جناح، ایران، free_farahmand69@yahoo.com

^۴ کارشناس علوم تجربی، اداره‌ی آموزش و پرورش منطقه‌ی جناح، ایران، fakhrraddinparidar@gmail.com

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه میان خود تنظیمی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با توجه به نقش واسطه‌ای اهداف پیشرفت، خودتنظیمی و درگیری شناختی می‌پردازد. خودتنظیمی به توان فرد در رویارویی با مسائل برای رسیدن به اهداف و موفقیت اشاره دارد. خودتنظیمی بیشتر از این که تحت تأثیر ویژگیهای هوش و توان یادگیری دانش‌آموز قرار گیرد، تحت تأثیر ویژگیهای شخصیتی از جمله باور داشتن خود (اعتماد به نفس)، تلاشگر بودن و تسلیم نشدن، واریسی علل عدم موفقیت به هنگام ناکامی (خودسنجی) آرایش جدید مقدمات و روشهای اجتماعی رسیدن به هدف (خود تنظیمی) و تحت کنترل در آوردن تکانه‌ها (خودرهبی) قرار دارد. در این مقاله تلاش می‌شود که با رویکردی توصیفی تحلیلی به بررسی رابطه میان خود تنظیمی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پرداخته شود.

واژه‌های کلیدی: باورهای اهداف پیشرفت، خودتنظیمی، درگیری شناختی، پیشرفت تحصیلی.

مقدمه

در عصر کنونی که رشد روز افزون فناوری تحولات شگرفی را در زندگی انسان‌ها به وجود آورده و زندگی ساده جای خود را به زندگی پیچیده داده است، یادگیری و آموزش بیش از پیش جای خود را در همه زمینه‌های اجتماعی و صنعتی باز کرده و انسان ناگزیر است برای پاسخ به مسائل پیچیده زندگی خود از مفاهیم علوم کمک بگیرد. بر این اساس امروزه نظامهای آموزش عالی در سراسر دنیا در تلاش هستند که با گنجانیدن مباحث علمی در برنامه‌های تحصیلی خود به پرورش تواناییهای ذهنی و قدرت استدلال منطقی در فراگیران خود کمک کنند و آنها را برای همگامی با تحولات علمی و پیشرفتهای فناوری و زندگی آینده یاری نمایند. بدیهی است که حصول چنین اهدافی مستلزم شناسایی مشکلاتی است که بر سر راه یادگیری دانش‌آموزان در دروس مختلف وجود دارد. از طرفی به نظر می‌رسد که برخی از مشکلات فراگیران در یادگیری دانش ریشه درون فردی دارند و ناشی از متغیرهای شناختی- انگیزشی و نگرشهای دانش‌آموزان می‌باشند [۳].

در سالهای گذشته، پژوهشهای زیادی روی فراشناخت انجام شده است و اخیراً باورهای افراد درباره ماهیت دانش و یادگیری یا باورهای معرفت شناختی، با این فرض که آنها بخشی از مکانیسم زیربنایی

فراشناخت هستند مورد پژوهش قرار گرفته اند [۱۲]. روان‌شناسان تربیتی به طور نمونه باورهای ذهنی و خودتنظیمی را به عنوان نظامی از فرض‌ها و باورهای ضمنی و مطلق در نظر می‌گیرند که دانش‌آموزان درباره ماهیت دانش و کسب آن دارند [۲۳]. این باورها دارای ابعاد مختلفی هستند و مقوله‌هایی چون منبع دانش، قطعیت دانش، سازماندهی دانش، سرعت اکتساب دانش و کنترل فرایند یادگیری را دربر می‌گیرند [۱۳]. این مقوله‌ها در طول پیوستاری که باورهای پیچیده و عالمانه وجود دارد، قرار می‌گیرند [۱۹]. افرادی که دارای باورهای ساده لوحانه هستند معتقدند که دانش ساده و قطعی بوده و از مرجع اقتدار کسب می‌شود، به علاوه فرد کنترلی بر یادگیری نداشته و تنها افراد باهوش قادر به یادگیری هستند. از سوی دیگر، افراد دارای باورهای پخته و عالمانه معتقدند که دانش دارای ساختاری پیچیده و اطلاعات آن از ثبات کمتری برخوردار است، فرد خود سازنده معنا و مفهوم بوده و بر یادگیری خود کنترل دارد [۱۹].

همچنین در سالهای اخیر اهداف پیشرفت به عنوان یکی از مهمترین چارچوب‌های نظری برای مفهوم سازی و بررسی پیامدهای تحصیلی مورد توجه قرار گرفته است [۲۴]. اهداف پیشرفت در واقع معرف یک سیستم معنایی جامع از موقعیتهای یا بافتهایی است که دارای پیامدهای شناختی، عاطفی و رفتاری هستند و فراگیران برای تفسیر اعمال خود از آنها استفاده می‌کنند [۱۵].

مفهوم اهداف پیشرفت اساساً ناظر بر دلایل فراگیران برای انجام دادن تکالیف است [۱۸]. به عبارت دیگر فراگیر در ارتباط با این مؤلفه، به این سؤال پاسخ می‌دهد که "چرا من این تکالیف را انجام می‌دهم؟". این نظریه فراتر از سایر نظریه‌ها که برای ایجاد انگیزش در فراگیران بر شناخت و یا عوامل موقعیتی تأکید دارند هم عوامل شخصی (ادراکات، ارزشها و عواطف) و هم عوامل موقعیتی را مورد توجه قرار می‌دهد. اهداف پیشرفت با توجه به نقش مهارت و توانایی دارای انواع مختلفی هستند از جمله اهداف تبحری (اهداف تکلیف مدار و اهداف یادگیری) که برای نشان دادن بهبود شایستگی، یادگیری و تسلط بر تکلیف بکار می‌روند و اهداف عملکردی که برای نشان دادن شایستگی و رقابت با دیگران انتخاب می‌شوند. اخیراً برخی از محققان با تقسیم اهداف عملکردی به دو بعد اهداف رویکرد - عملکرد و اجتناب - عملکرد نظریه اهداف دوئیک را گسترش داده و در